

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Clypeus Theologiæ Thomisticæ

In Tres Partes Divisus, Et Quinque Voluminibus Comprehensus
Tractatus de Prædestinatione, de Trinitate, de Angelis, & de homine

Gonet, Jean-Baptiste

Coloniæ Agrippinæ, 1671

§. II. Statuitur prima conclusio,

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77146](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77146)

erialibus sumitur dupliciter: primò prout idem est ac affectio quæ terminat insecutionem; quod enim insequentes tandem attingimus, dicimur comprehendere secundo pro continentia sive inclusione totali unius quanti intra aliud, aded ut unde quaque terminis ipsius claudatur. Similiter ergo in rebus spiritualibus comprehensio sumitur dupliciter, ut notat D. Thomas supra quæst. 12. art. 7. ad 1. primò pro affectu, obtentione, & possessione illius quod appetebatur; in quo sensu visio beata dicitur comprehensio, & ab ea Beati appellantur comprehensores: secundo pro adæquatione quæ spiritualis aliqua operatio, puta intellectio, adæquat aliquod objectum, attingendo illud, quantum attingibile est, & in hoc sensu sumitur in præsentia.

58

Suppono secundò contra Vazquem, Angelos superiores comprehendere inferiores. Probatum breviter: Quilibet Angelus seipsum comprehendit, utpote cum habeat vim intelligendi suæ naturæ proportionatam, ejusque intellectualitas illius intelligibilitatè adæquat: Ergo cum Angelus alteri superiori vim intelligendi perfectiorem habeat, quàm inferior, sicut & nobiliorem naturam, à fortiiori inferior comprehendere poterit à superiori. Difficultas ergo solum restat, an Angeli inferiores comprehendant superiores? incujus resolutione tres sunt sententiæ.

Prima sententiâ absolutè affirmat Angelum inferiorem comprehendere superiorem. Ita Bannez supra quæst. 16. art. 2. & Salmanticenses hic disp. 6. dubio 3. Secunda, quam docent Nazarius, Marcus à Serra, & alii, id absolutè negat. Tertia est media, quam sequitur Joannes à S. Thoma, ponens Angelos inferiores, ex vi solius propriæ virtutis intellectivæ, non comprehendere superiores; quamvis eos de facto comprehendant, quia lumen naturale ipsorum perficitur & roboratur per illuminationem superiorum.

§. II.

Statuitur prima conclusio.

59

Dico primò, Angelum inferiorem, ex vi solius virtutis naturalis sui intellectus, non comprehendere superiorem.

Probatum primò conclusio ratione fundamentali. Ad comprehensionem requiritur ut objectum tam perfectè cognoscatur, quantum ex propria natura cognoscibile est: Sed Angelus inferior non cognoscit superiorem hoc modo: Ergo ipsum non comprehendit. Major est certa, nam ut ait D. Thomas in 4. dist. 49. quæst. 2. art. 3. *Tunc dicitur aliquid per cognitionem comprehendere, quando cognitum stat sub actu virtutis cognoscitivæ, & non excedit ipsam.* Minor verò probatur primò ex eodem S. Doctore 2. contra Gent. cap. 98. ubi admittit hanc propositionem ex libro de causis: *Substantia separata inferior, cognoscit superiorem secundum modum substantiæ cognoscitivæ, non secundum modum substantiæ cognita, sed inferiori modo.* Et libro de causis lectione 8. circa finem, loquens de intelligentia, inquit: *Superiora cognoscit per modum substantiæ suæ, inferiori modo quàm res superior sit in seipsa:* Ergo ex D. Thoma Angelus inferior non cognoscit superiorem tam perfectè, quantum ex propria natura cognoscibilis est.

Secundò probatur eadem Minor ratione: Angelus superior ex sua natura est cognoscibilis suâ propriâ cognitione: Sed inferior non potest il-

lum tam perfectâ cognitione cognoscere; cum non adæquet illum in vi intellectivâ, sicut nec in immaterialitate & perfectione naturæ: Ergo idem quod prius.

Tertiò eadem Minor suadet ab inconvenienti: Si enim Angelus inferior tam perfectè cognosceret superiorem, quàm superior à seipso cognoscitur, & quàm ex natura sua cognoscibilis est, Angelus superior non cognosceret perfectius Deum, cognitione naturali, quàm inferior, subindeque non esset illo beator, beatitudine naturali: Sed hoc non debet admitti: Ergo nec illud. Minor patet, & Sequela verò Majoris probatur. Non potest dari perfectior cognitio Dei effectibus naturæ, quàm sit illa quæ est comprehensiva ejusmodi effectuum: Sed si Angelus inferior semel comprehendat propriâ virtute Angelum superiorem, comprehendet etiam in vi præteritæ talis virtutis quemlibet alium effectum naturæ, ut concedunt Adversarii: Ergo nulla ex effectibus dari poterit cognitio Dei perfectior tali cognitione inferioris Angeli; sicque ex illis effectibus non cognoscet Angelus superior perfectius Deum, virtute propriâ, quàm ipsum cognoscit Angelus inferior.

Confirmatur & magis illustratur hæc ratio principalis. Ad comprehensionem requiritur perfectâ adæquatio cognoscitivæ cum cognoscibili: aded ut tanta sit vis cognoscitivæ cognoscitivæ, quanta cognoscibilitas objecti: Sed Angeli inferiores non adæquant perfectè cognoscibilitatem superiorum: Ergo nec eos comprehendunt. Major patet ex prima suppositione, Minor verò probatur. In tantum aliquid est cognoscibile in quantum est actu; unde quod non adæquat alicujus rei actualitatem, non adæquat etiam ejus cognoscibilitatem: Sed Angeli inferiores non adæquant actualitatem superiorum: Ergo nec illorum cognoscibilitatem. Minor quamvis sit evidens, adhuc probatur: quia in tantum aliquid est perfectum, in quantum est in actu; subindeque quod non adæquat alicujus perfectionem, non adæquat etiam ejus actualitatem: constat verò Angelum inferiorem non adæquare perfectionem superioris, cum distinguantur specie, & species se habeant veluti numeri, quorum unus excedit alium, aut ab illo exceditur: Ergo Angeli inferiores non adæquant perfectè cognoscibilitatem superiorum.

Respondent Bannez & Salmanticenses, omnes Angelos esse æquales in intelligibilitate & actualitate, secundum gradum, qui consistit in elevatione supra materiam dicente omnimodam independentiam ab illa, tanquam à subiecto & ab objecto, & hoc sufficere ad comprehensionem, non obstante inæqualitate quam habent in modo habendi gradum illum, sive in ratione specificâ, quæ excessus secundum rationem specificam se habet materialiter.

Sed contra: Per intelligibilitatem secundum gradum non redditur intelligibilis tota entitas Angeli: Ergo ut inferiores comprehendant superiores, non sufficit quòd adæquent eorum intelligibilitatem, secundum gradum & rationem genericam, sed requiritur adæquatio secundum rationem specificam. Consequentia est evidens: quia comprehensio debet adæquare intelligibilitatem quæ reddit totam rei entitatem intelligentem, aliàs non adæquaret totam rei entitatem. Antecedens verò probatur. Intelligibilitas sequitur entitatem per modum passionis; unde non magis

magis extenditur quam ipsa entitas: Ergo impos-
sibile est quod intelligibilitas quæ consequitur
ad gradum immaterialitatis, omnibus Angelis
communem, reddat totam cujuslibet Angeli en-
tatem intelligibilem.

Secundo probatur conclusio: Non potest An-
gelus inferior comprehendere superiorem, nisi
comprehendat etiam species ejus intelligibiles:
Sed Angelus inferior non comprehendit species
intelligibiles Angeli superioris: Ergo nec ipsum
comprehendit. Minor est formaliter D. Thomæ
quæst. 16. de malo, art. 8 ubi sic habet: *Unusquis-
que intellectus aliter se habet ad species intelligibiles
superioris intellectus, & aliter ad species inferioris
intellectus: nam species intelligibiles superioris intel-
lectus sunt universales, & ideo non possunt com-
prehendi per species intelligibiles inferioris intellectus.*

Probatur etiam eadem Minor ratione. Vel
Angelus inferior cognosceret speciem quæ An-
gelo superiori representat omnia sibi inferiora,
per unam speciem, per unam cognitionem, & per
unum verbum, vel per plures species, plures co-
gnitiones, & plura verba: Neutrum dici potest:
Ergo &c. Prima pars Minoris patet: quia si præ-
dictam speciem Angeli superioris inferior Ange-
lus cognosceret per unam speciem &c. jam species
intellectus Angeli inferioris essent æquæ universa-
les species impressæ & expressæ Angeli supe-
rioris, quod tamen esse falsum constat ex dictis
disputatione præcedenti. Secunda verò pars pro-
batur: Quando res aliqua cum omnibus ad eam
pertinentibus cognoscitur, non simul, sed figu-
ram, & per partes, non potest dici compre-
hendi: sicut in rebus corporeis non potest
quodvis dici comprehendere aliquem liquorem,
si possit tantum seorsim & per partes con-
nectere illam, quando autem Angelus inferior per
certas cognitiones cognosceret totam speciem
superioris, non cognosceret eam nisi veluti
partem post partem: Ergo illam non compre-
henderet.

Major verò, quod scilicet Angelus inferior
non possit comprehendere superiorem, nisi
etiam comprehendat species ejus intelligibiles,
probatur primo, argumento ad hominem: contra
Adversarios: Contra Bannem quidem, quia ipse
dicit quod species Angeli sunt proprietates ip-
sius, unde cum ad comprehensionem essentia
necessarium sit comprehendere ejus proprietates;
et quod illæ radicaliter continentur in essentia,
non potest Angelus inferior comprehendere su-
periorem, nisi etiam possit ejus species compre-
hendere.

Contra Salmanticenses verò probatur eadem
Major: Ratio propter quam ipsi ex D. Thomæ
dicunt, Angelum inferiorem comprehensive
cognoscere superiorem, est quia asserunt quem-
libet Angelum debere comprehendere omne ens
naturæ: totumque universum esse obiectum
sufficienter proportionatum cuilibet substantiæ
intellectuali completa, ad hoc ut ab ipsa com-
prehendatur: Atqui species angelicæ pertinent ad
naturam naturalem, cum sint accidentia connata
partibus præcipuarum partium universi: Ergo si
Angelus inferior possit comprehendere substan-
tiam Angeli superioris, poterit etiam ejus species
comprehendere.

Secundo probatur eadem Major ratione. An-
gelus potest comprehendere omne illud quod
non habet magis de intelligibilitate, quam ipse
de intellectualitate. Sed si Angelus inferior com-

prehenderet superiorem, species superioris non
haberent magis de intelligibilitate, quam infe-
rior de intellectualitate; quia species non sunt
magis intelligibiles quam substantia vel intelle-
ctus cui sunt connaturales; substantia verò
Angeli superioris non esset magis intelligibilis,
quam substantia inferioris esset intellectualis, si
ab ipso comprehenderetur, cum comprehensio
(ut supra dicebamus) essentialiter consistat in
adæquatione virtutis intellectualis potestatis cog-
noscitivæ cum intelligibilitate objecti: Ergo si
Angelus inferior comprehenderet superiorem,
ejus etiam species comprehenderet.

Huic argumento duobus modis respondent
Salmanticenses. In primis negant Majorem: ad
cujus primam probationem ex ipsorum principiis
desumptam, dicunt nomine entis naturalis, quod
volunt posse comprehendere a quocumque intelle-
ctu angelico, intelligens naturale sub modo
essendi entitativo, non verò sub modo essendi in-
tentionali seu intelligibili: unde cum substantia
Angeli superioris, sub modo essendi entitativo
contineatur, ejus verò species ad modum essendi
intelligibilem pertineant; ex eo quod quilibet
Angelus totum ordinem naturæ comprehendat,
solum potest inferri, Angelum inferiorem sub-
stantiam Angeli superioris, non vero ejus species
comprehendere. Ad secundam verò probatio-
nem dicunt esse disparitatem inter substantiam
Angeli superioris, & ejus species: substantia enim
Angeli superioris habet omnes condiciones re-
quisitas ad hoc ut comprehendatur ab inferiori,
cum tamen species intelligibili Angeli superioris
desit una conditio, nempe quod sit cognoscibilis
per unam cognitionem ab inferiori.

Hæc tamen facile possunt confutari. Primum
quidem: quia nomine entis naturalis, quod Ad-
versarii volunt debere comprehendere ab intellectu
cujuslibet Angeli, non solum intelligitur ens na-
turale materiale, & non intelligibile in actu, sed
etiam immateriale & in actu intelligibile: Ergo
species deservientes intellectuali naturæ, & red-
dentes obiectum actu intelligibile pertinebunt
ad ordinem entis naturalis, & erunt obiectum
comprehensionis angelicæ, tanquam aliquid
pertinens ad naturam intellectualem, & intelle-
cti deserviens. Alterum verò: quia in hoc vi-
detur esse manifesta repugnantia, quod scilicet
species Angeli superioris non possit unico actu
& unica specie adæquate ab Angelo inferiori
cognosci, bene tamen ejus intellectus & substan-
tia nam tota ratio, cur species intellectus Angeli
superioris non possit ab Angelo inferiori unico
actu & unica specie adæquate attingi, est quia est
universalior quam species intellectus Angeli in-
ferioris, ut docet D. Thomas loco supra relato
ex quaestione 16. de malo: Atqui similiter intelle-
ctus superioris Angeli est universalior intellectu
Angeli inferioris; utpote cum uterque debeat
proportionari propriis speciebus: Ergo &c.

Adde quod essentia cognitionis comprehensivæ
consistit in adæquatione intellectualitatis poten-
tiae, cum intelligibilitate objecti: unde illa
adæquatione semel posita, debet adesse omnes
condiciones necessarias ad comprehensionem; si-
cut posita rationalitate, necessario ponuntur om-
nia requisita ad esse hominis. Vel ergo intelle-
ctus Angeli inferioris adæquat intelligibilitatem
& immaterialitatem speciei Angeli superioris,
vel non? Si primum: Ergo habet omnia necessa-
ria ut ipsam comprehendat. Si secundum: Ergo
non

non adæquabit etiam intelligibilitatem substantiæ Angeli superioris; utpote quæ non est minor quam intelligibilitas speciei ejusdem: Ergo non comprehendet substantiam Angeli superioris.

46. Respondent secundò Salmanticenses: datâ Majori principalis argumenti, negando Minorem, quæ asserit quòd Angelus inferior non comprehendit species Angeli superioris. Ad testimonium verò D. Thomæ, quòd aperte militare videtur in contrarium, dicunt illum ibi non loqui de speciebus Angeli superioris, & speciebus inferioris, inter se collatis, sed de speciebus intellectus humani, collatis cum speciebus intellectus Angelici.

Sed hæc explicatio menti S. Doctoris repugnare videtur: quia D. Thomas, ad probandum quòd Angelus potest cognoscere species intellectus humani, præmittit propositionem generalem, & ait quòd unusquisque intellectus potest comprehendere species intellectus inferioris, nõ verò superioris: Ergo illa propositio ex qua deducit intentum, non intelligitur solum de speciebus intellectus humani, collatis cum speciebus intellectus Angelici, aliàs probaret idem per idem: sed hæc probatio D. Thomæ, ut sit efficax, debet resolvi in hoc universale principium intellectus superior differt ab inferiori in eo quòd species illius sunt universales speciebus istius & ideò illæ possunt istas comprehendere.

§. III.

Secunda conclusio stabilitur.

47. **D**ico secundò: Superveniente illuminatione Angeli inferioris facta à superiori, potest inferior superiorem comprehendere, imperfectè tamen. Probatur: Angelus superior per illuminationem manifestat se inferiori quoad omnes perfectiones & modos sibi convenientes, & quòd ipse majori cum claritate & magis unitè cognoscit, dividit, ac multiplicat, sicque accommodat ad captum inferioris, ut hic secundum modum suum illud percipiat, ut latius exponemus infra, quando agemus de illuminatione Angelorum: Sed hoc sufficit ut superior imperfectè comprehendere possit ab inferiori: Ergo Angelus inferior ex fortificatione & illuminatione superioris aliquo modo comprehendit superiorem. Minor probatur: Ad imperfectam comprehensionem sufficit, quòd nihil sit in re cognita quòd non manifestetur, & quòd cognoscens attingat omnes modos ejus & perfectiones, licet ex parte modi cognoscendi sit diversitas: Ergo ad imperfectam comprehensionem Angeli superioris, sufficit quòd superior Angelus illuminet inferiorem, ut easdem res cognoscat inferior, quas cognoscat superior, licet superior semper eminentius cognoscat, & diverso modo se tenente ex parte cognoscentis.

48. **D**ices: Angelus inferior non habet virtutem intelligendi adæquantem intelligibilitatem superioris, nec per illuminationem recipit lumen aliquod à superiori: Ergo non potest illum comprehendere, quamvis ab eo illuminetur.

Respondet quòd quamvis aliquod objectum sit excedens, respectu alicuius virtutis intellectivæ, si tamen applicatur illi huc proprio illius modo, induit quoddammodo rationem objecti proportionati, sicut patet de ipsismet Angelis, qui quamvis excedant vim nostri intellectus, pro hoc statu, ut tamen illi applicentur ad modum quidditatis materialis, induunt rationem objecti pro-

A portionati ipsius. Quamvis ergo Angeli superiores excedant vim intelligendi inferiorum; tamen inferioribus applicentur, juxta modum & captum ipsorum, induunt rationem objecti proportionati, & sic poterunt ab inferioribus comprehendere: quamvis illa comprehensio, ut dixi, sit valde imperfecta; quia, ut supra vidimus, ad veram & rigorosam comprehensionem requiritur, ut vis intelligendi in cognoscente, adæquet intelligibilitatem objecti, & cognoscat ipsum, quantum cognoscibile est. Quare D. Thomas supra quæst. 12. art. 7. sic ait: *Illud comprehenditur quod perfecte cognoscitur: perfecte autem cognoscitur quod tantum cognoscitur quantum est cognoscibile. Unde si id quod est cognoscibile per scientiam demonstrativam, opinione teneatur ex aliqua ratione probabili concepta, non comprehenditur.*

§. IV.

Convelluntur fundamenta adverse sententiæ.

Objiciunt in primis Adversarii quædam D. Thomæ testimonia. Nam S. Doctor 2. contra Gentes cap. 98. sic ait: *Ex hoc quid substantia aliqua est intellectualis, comprehensio est totius entis.* Ex quo infert, quòd Angelus debet habere species intelligibiles, quibus totum ens cognoscitur. Et cap. 99. dicit quòd intellectus Angeli habet virtutem comprehendendi omnes species & differentias entis.

Respondet D. Thomam, nomine comprehensionis, intelligere comprehensionem non strictè sumptam, sed largè, prout idem est ac apprehensio. Quod colligitur primò, quia in primo loco dicit aliquam substantiam esse comprehensivam totius entis, non ex eo quòd est intellectualis completa, & à materia omnino, hoc est tam altè quam aptitudine, separata, sed ex eo quòd est intellectualis: Ergo loquitur de comprehensione totius entis, quæ potest etiam convenire animæ rationali: Sed hæc non est comprehensio strictè sumpta, ut patet Ergo D. Thomas non loquitur de comprehensione strictè sumpta. Secundò, quia in illis locis Divus Thomas solum intendit probare, quòd Angelus cognoscat alias substantias spirituales, & etiam materiales, per species sibi suppredditas; unde etiam ibidem modo dicitur nomine cognitionis, modò nomine comprehensionis.

Addo quòd, sicut Adversarii S. Doctorem, asserentem Angelum comprehendere totum ens, glossant de ente naturalis ordinis, imò & ordinis entitativè, prout distinguitur ab intelligibili ut supra vidimus; ita nobis licet glossare de ente quòd sit inferius ad Angelum cognoscat, si velint D. Thomam loqui de comprehensione strictè sumpta.

Objiciunt secundò: Ad hoc ut Angelus inferior habeat cognitionem comprehensivam superioris sufficit quòd per eam attingantur omnia quæ in Angelo superiori formaliter & eminenter continentur. Atqui cognitio quam habet Angelus inferior de superiori, præcisè ex vi propriæ virtutis intellectivæ, est ejusmodi: Ergo est comprehensiva. Maior videtur certa: In illo siquidem casu cognitio adæquat objectum cognitum, quòd sufficit ad hoc ut sit comprehensiva illius. Minor verò probatur: Essentia superioris Angeli, omnes modi in ea formalitate existentes, & cuncta eminentè in ipsa contenta, sunt objecta proportio-